

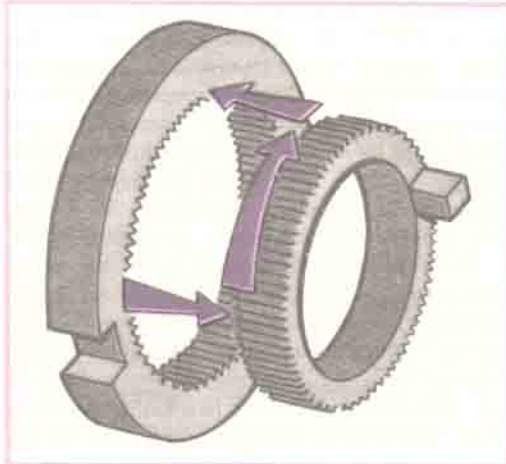
ANAHTAR GEREKTİRMEYEN KİLİT

Reinhard WEBER

Kriminal filmlerde sık sık görülen bir sahnedir: Soyguncu büyük bir dikkat ve özenle kulağını para kasasına dayar. Kısa bir süre sonra "klik" ve kasa açılmıştır.

Günümüzde kombinasyon kilitleri o kadar mekanik monte edilmişlerdir ki, dinleme aygıtları bile onların şifresini çözmede yetersiz kalır. Ayrıca bu kilitlerde anahtar deliği de kullanılmaz. Kasa soyguncularını kombinasyon kilitleri bulunmadan önce genellikle anahtar deliğine patlayıcı madde yerleştirme yoluna gidiyorlardı.

Seçenek diskinin üzerinde yalnızca 100 sayılı bir skala bulunur. Bununla 8 rakamlı bir sayının nasıl seçilebileceği, kasa anahtarlarının karmaşık sisteminde yatan bir sırdır.

Ek güvenlik önemi : Gizli kod keşfedilirse, sistemdeki disklerin dördü de yeni bir kombinasyona ayarlanabilir.

100 Milyon kombinasyon olanağının tek bir seçenek diskiyle sağlandığı bu kilit için yalnızca iyi bir bellek yeterlidir.

Arkeologların buluşları, daha Romalılar ve eski Çinliler'de bile kilitlerin anahtarsız kullanıldıklarını göstermiştir. Kombinasyon kilitinin "harfli kilit" olarak yeniden dirilişi, 17. yüzyılda İngiltere'de gerçekleştirilmiş olup, bu sisteme günümüzde bile bisikletlerde kullanılan şifreli kilitlerde rastlanmaktadır: Üç veya dört burunlu bir mil, aynı sayıdaki tekerlekler içine sağlamca oturtulur. Her tekerleğin üzerinde dışarıdan görülemeyen bir çentik bulunur ve dört çentik, sayı veya harfler kombine edilerek bir doğru üzerine sıralanırlar. Milin dışarıya çekilmesiyle burunlar çentiklerden kayarak çıkar ve açılma sağlanır.

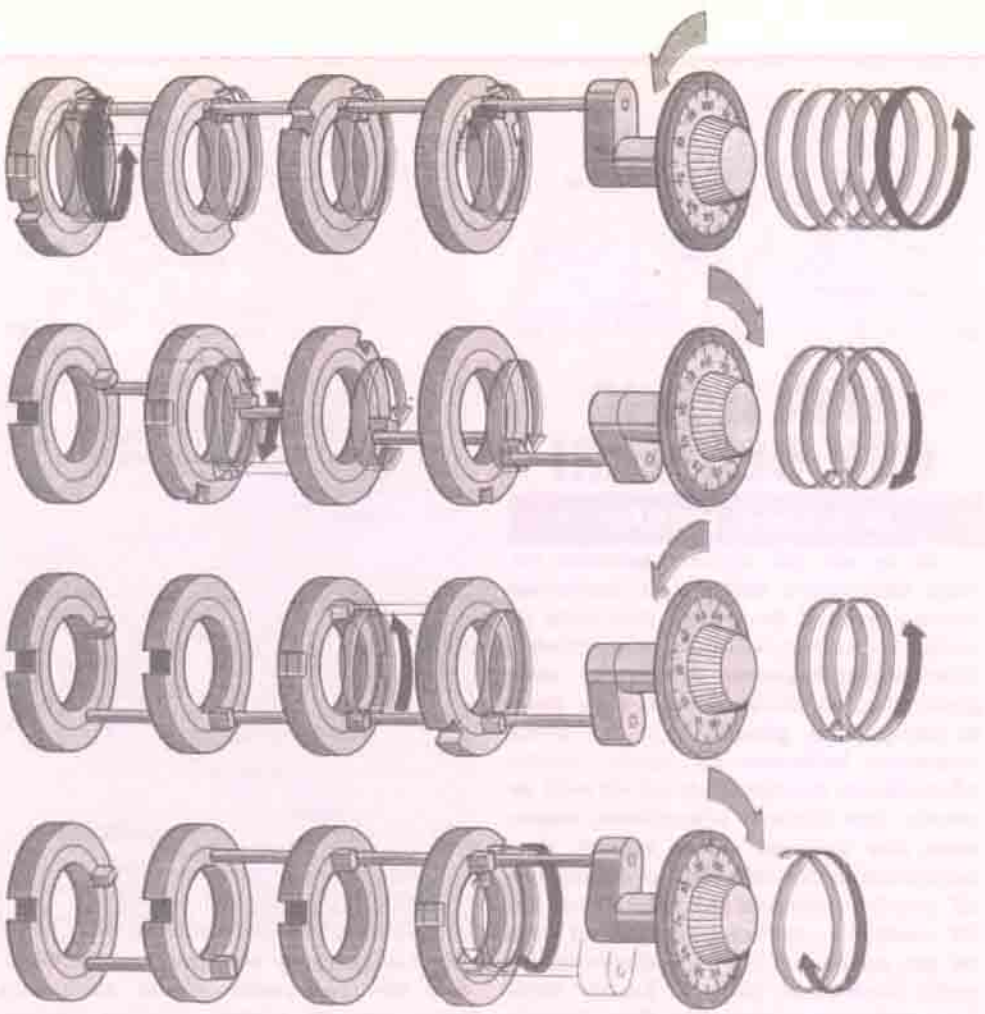
Kasa için ilk kombinasyon kilitlerinden birini 19. yüzyıl başlarında Freiburglu Theodor Kromer geliştirmiştir. Bu kilitte bulunan harf skalası, 125.000 kombinasyon olanağı sağlıyordu.

Kasa kilitleri de aynı şekilde çentikli disklerle çalışır. Tüm disk çentikleri açılış pozisyonuna getirildiğinde, bir kaldıraç çentik ağızlarını kapar ve kilidi serbest bırakır.

Çok yönlü araştırmalar sonucu, art arda dizilmiş disklerin tek bir disk ile aynı konuma getirildiği bir sistem ortaya çıkarılmıştır. Bu sistemin işleyişi şöyledir : Skaladaki düğme ile önce yalnız en öndeki disk harekete geçirilir. İkinci çevirişten itibaren ilk diskin civatası, hemen arkadaki diske çengelini atar ve onu kendi pozisyonuna getirir. Diğer bir çevirişte ikinci disk, aynı şekilde arkasındaki üçüncüyü hareket ettirir ve bu böylece sürer. Sıra son diske geldiğinde skala üzerindeki sayılardan önceden belirlenmiş birine ayarlanarak bu son diskin çentiği de açılış pozisyonuna getirilmiş olur. Ardından aynı işlem ters yönde, bir çeviriş eksiğiyle başlar : En arkadaki disk olduğu gibi kalır ve işlem, disklerin dördünün de kilidi serbest bırakılmasına dek sürer. (Bkz : Şekiller)

Soyguncular bu kilidi açamadıklarından, yeni bir yöntemi uygulamaya başladılar: Geceleri bankanın vöznedarlarını veya müdürü yatağından alıp, tabanca tehdidiyle kasayı açmaya zorlamak.

Ancak bu zorbalığa da 1873'te saatli kilidi geliştirmiş olan Amerikalı James Sargent son

KASA KAPISININ ARDINDAKİ SİSTEM (basitleştirilmiş şekilde) : 1-Dördüncü tekerleğin açılışı : Seçenek diskini dört kez tam devir sola çevrildiğinde, dördüncü tekerlek harekete geçirilmiş olur. Artık gizli kodun iki rakamlı ilk sayısına ayarlamaya kalıyor.

2 - Üçüncü tekerleğin açılışı : Seçenek diskini üç kez sağa çevriliyor. Mekanizma, üçüncü tekerleği harekete geçirir. Artık hareket etmeyen dördüncü tekerleğin çentikleri aynı konuma gelecek şekilde ikinci gizli sayı ile doğru pozisyona getirilir.

3 - İkinci tekerleğin ayarlanması : Seçenek diskini iki kez sola çevrilir. Mekanizma, ikinci tekerleği yönlendirir. Üçüncü ve dördüncü tekerlekler artık birleşmiştir. Gizli kodun üçüncü sayısı ile ikinci tekerlek, aynı üçüncü ve dördüncü tekerleklerde olduğu gibi, açılış pozisyonuna getirilir.

4 - İlk tekerleğin açılışı : Seçenek diskini bir kez sağa çevrilir. İlk tekerleğin çentikliği diğer üç tekerleğinkilere aynı konuma geldiğinde kilit açılır.

vermeyi başarmıştır. Bu kilitteki saat mekanizması önceden belirlenmiş bir saatte, o ana kadar tüm kilidi bloke etmekte olan civatayı geriye iter. Saatli kilit sayesinde banka müdürlerinin uykuları artık soyguncuların baskınlarıyla bölünmüyor.

Bu arada kombinasyon kilitlerinin bu denli güvenceli olması, yine de rastlantı sonucu açılmasını engelliyemiyor. İşte buna örnek bir olay: Bir bankanın kasasını açmak üzere Ameryikalı kilit uzmanı E.J. Goodnough görevlendiriliyor.

Şifreyi bilen tek kişi olan banka veznedarı, geçirdiği bir kaza sonucu aniden ölmüştür. Goodnough bir yandan umutsuz bir şekilde skalayı çevirip bir yandan da kendisini izlemekte olan banka müdürüne çaresizliğini belirtirken, kasanın kapısı aniden açılıyor.

Büyük bir şans eseri, sayısız olasılıklar içinden bir iki dakikada doğrusunu bulan Goodnough, bunun yalnızca bir rastlantı olduğuna banka müdürünü inandırmak için uzunca bir süre dil dökmüş olsa gerek...

P.M'den çev.: Haldun ONGEL